

Orust kommun

Modellkommun

Myndigheten för delaktighet (MFD)

- regeringsuppdrag (10 april 2025)
- Att stödja kommuner och regioner i genomförande av funktionshinderpolitiken
- Fördela medel, efter ansökan till 10 modellkommuner för att kunna arbeta mer riktat med funktionshinderspolitiken
- Fördela medel, till en lämplig organisation som ska kunna bistå i samordning av modellkommuner (MFD valde SKR)

Funktionshinderpolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken ska säkerställa jämlika levnadsvillkor för den som lever med funktionsnedsättning.

Utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Genomförandet av funktionshinderspolitiken ska utgå från fyra inriktningar:

- universell utformning
- befintliga brister i tillgängligheten
- individuella stöd och lösningar för individens självständighet
- förebygga och motverka diskriminering

Modellkommun – kort om uppdraget

- Orust är en av landets **10 modellkommuner** utsedda av MFD för att utveckla funktionshinderpolitiken
- Syftet är att hitta nya arbetssätt som gör samhället mer inkluderande.
- Vi får processtöd från MFD och SKR samt medel för projektledning och utvecklingsarbete.
- Arbetet sker 2025–2028 och bygger på **samverkan mellan kommun, region och civilsamhälle.**

De tio modellkommunerna

De utvalda kommunerna är:

Arvika, Grästorp, Kalix, Kramfors, Lessebo, Lund, **Orust**, Stockholm, Ulricehamn och Umeå.

Vad innebär det att vara modellkommun?

- **Kommunerna får statsbidrag och processtöd** av MFD och SKR under tre år
- **Kommunerna kommer ingå i nätverk** där de kan dela erfarenheter och sprida lärdomar i hela kommunsektorn
- **Möjlighet att testa nya arbetssätt** och hitta lösningar som gör samhället mer inkluderande och tillgängligt.
- Genom att **dela erfarenheter** kan fler kommuner ta del av vad som fungerar i praktiken och snabbare komma vidare i sitt eget arbete

Vår ansökan

Visar på höga ambitioner men tydliga utvecklingsbehov.

Målsättning:

Personer med funktionsnedsättning ska ha jämlika levnadsvillkor och kunna delta i samhället på lika villkor

Vi vill arbeta fram ett program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i Orust kommun

Vad vill vi som modellkommun

- Genomföra funktionshinderspolitikens mål - att alla ska kunna leva på lika villkor och vara delaktiga i samhällslivet.
- Funktionshinderfrågorna på agendan – i hela kommunen.
- Genom uppdraget som modellkommun skapas förutsättningar för utveckling lokalt på Orust, samtidigt som vi är med bygger kunskap som stärker arbetet nationellt.
- Bygga långsiktiga strukturer – inte bara tillfälliga projekt.
- Inkludera personer med funktionsnedsättning i utvecklingsarbetet

Våra valda utvecklingsområden

- **Aktiv fritid** - tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter på lika villkor.
- **Arbete** - lokala strategier för inkluderande arbetsplatser, samarbete med AF/FK/arbetsgivare.
- **Civil beredskap** - bättre stöd vid kris/krig, tillgänglig information, trygghet
- **Jämlik vård och hälsa** - stärka hälsa och goda levnadsvanor, utveckla vårdsamverkan
- **Ny socialtjänstlag** - säkra att funktionshinderperspektivet vävs in i det förebyggande arbetet.

Men vi vill ha med fler utvecklingsområden

- **Brottsförebyggande arbete** - utveckla stöd för att förhindra att personer med funktionsnedsättning hamnar i kriminalitet
- **Samhällsplanering** - utveckla arbetet med att utforma miljöer som inkluderar personer med funktionsnedsättning
- **Skola** - skapa en skola som är tillgänglig och inkluderande för alla

Jämlik vård och hälsa

Varför valde vi utvecklingsområdet?

Utgått från socialstyrelsens lägesrapport.

Personer med funktionsnedsättning har betydligt sämre hälsa än övriga befolkningen

Rapporten visar tydliga hälsoskillnader;

- Högre förekomst av kroniska sjukdomar (diabetes, hjärt-och kärlsjukdom, metabolt syndrom)
- Fetma, stillasittande och rökning är vanligare
- Kortare livslängd, särskilt vid autism (i snitt 16 år kortare)

Socialstyrelsens viktigaste fakta

- Personer med funktionsnedsättning har betydligt sämre hälsa än övriga befolkningen
- Sjukdom upptäcks ofta sent – och vården är mindre tillgänglig
- Har svårigheter att ens komma i kontakt med vården
- Kompetens i både kommun och region varierar kraftigt
- Särskilda risker i vardagen
- Systemen kräver mer än individen kan hantera

•

Socialstyrelsen är tydlig med att förändring behövs

- Längre tider vid vårdbesök
- Hembesök och alternativa möten
- Gemensamma hälso team – hälsokontroller med årlig uppföljning
- Bildstöd, lättläst och tydliga kallelser
- Hälsöfrämjande insatser i vardagen (kost, motion, rutiner)
- Tydligare samverkan mellan kommun, region, tandvård.

Det krävs strukturella förändringar – inte bara "små projekt"

Starkt stöd i nationella dokument

Socialstyrelsen, folkhälsomyndighet och internationell forskning är samstämmig:

- Hälsoklyftorna måste minska
- Alla ska ha rätt till vård på lika villkor
- Samverkan mellan kommun och region är avgörande
- Barn och unga med funktionsnedsättning behöver prioriteras

Kort slutsats – varför behövs satsningen

Personer med funktionsnedsättning har betydligt sämre hälsa än andra – och systemet är idag inte utformat så att de kan få vård på lika villkor.

Ohälsan är förutsägbar och möjlig att förebygga

Därför är det valda fokusområdet **Jämlik vård och hälsa** helt i linje med nationella behov – och en nödvändig satsning för att minska lidande, förebygga sjukdom och skapa inkludering i samhället.

Några pågående aktiviteter

- Framtidens dagliga verksamhet – fokusgrupp
- Stöd för hälsa och goda levnadsvanor – utvecklingsplan
(Strategi för jämlik vård och hälsa)
- Nytt brukarråd
- Sociala hälsosamtal för äldre med IF
- Brukarrevision NSPH
- "Häng med oss ut" och FAR – införs inom funktionsstöd
- Studiecirkel "Mitt val" förbereds och startar efter årsskiftet
- Undersöker möjlighet till funkismässa 2026